

Küresel Salgın Koşullarında Mekânsal Düzenlemeler: Reggio Emilia Okulları Üzerinden Geliştirilen Bir Öneri*

Spatial Arrangements in the Conditions of a Pandemic: A Proposal Developed over Reggio Emilia Schools

100/2000 Doktora Öğrencisi Arife KOCA¹, Araş. Gör. Sevgin Aysu BALKAN²

Öz

Reggio Emilia eğitim yaklaşımı çocuğun yaparak öğrenmesine, ortamı deneyimlemesine ve özümsemesine, kendi bakışını geliştirmesine olanak sağlamaktadır. Bu yaklaşımın getirmiş olduğu bazı özelleşmiş mekânlar bulunmaktadır. Bunlar ortak avlu (piazza), karşılaşma mekânları, atölyeler (atelier), ebeveynler-öğretmenler-çocukların buluşma mekânları gibi alanlardır. Bu eğitim anlayışını benimseyen okulların uyguladığı prensipler, Covid 19 küresel salgını nedeniyle problematik hale gelmektedir. Farklılaşan sosyalleşme durumu ve yeni normal çerçevesinde fiziksel mekânların yeniden ele alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma kapsamında, sosyal mekân odaklı Reggio Emilia anlayışını benimsemiş okul öncesi eğitim kurumlarında yapılabilecek mekânsal düzenlemeler önerilmiştir. Salgın sebebiyle sosyalleşme ortamları, temizlik alışkanlıkları, çevre ile etkileşim durumu değişmektedir. Bu değişen durumları okul öncesi yaş grubuna anlatmak ve alışkanlık haline getirmesini sağlamak, takibini gerçekleştirmek ise hem aileler hem de eğitimciler açısından güçlükler yaratmaktadır. Eğitim yaklaşımının sosyal iletişim, çevre ile etkileşim odaklı olumlu durumlarını koruyarak, fiziksel mekânlarda “yeni normal” çerçevesinde bazı düzenlemeler yapmak mümkündür. Bu çalışmanın amacı, Reggio Emilia eğitim yaklaşımına sahip ve bu yaklaşımın prensiplerini benimseyerek sosyalleşme, çevre ile etkileşim, mekân ile kurulan iletişimi önemseyen okulların, küresel salgın sırasında ve sonrasında yaşanan durumlar ile birlikte etkileşim odaklılığını sürdüreceği mekânsal düzenlemelere işaret etmektir.

Anahtar Kelimeler: Reggio Emilia eğitim anlayışı, Okul öncesi eğitim mekânları, Covid 19 küresel salgını, Küresel salgın ve mekânsal düzenlemeler, Yeni normal ve mimarlık

Makale Türü: Araştırma

Abstract

Reggio Emilia educational approach allows the child to learn by doing, to experience and absorb the environment, to develop their own perspective. There are some specialized spaces in this approach. These are areas such as atrium (piazza), encounter venues, studio (ateliers) and meeting places for parents-teachers-children. The principles applied by these schools are becoming problematic due to the Covid 19 global pandemic. With the change in socialization, physical spaces should be reconsidered within the framework of new normal rules. Within the scope of this study, spatial arrangements that can be made in Reggio Emilia inspired preschool education institutions are proposed. Due to the pandemic, socializing environments, cleaning habits, and interaction with the environment are changing. Explaining these changing situations to the pre-school age group and making them a habit and following them create difficulties for both families and educators. It is possible to make some spatial arrangements within the framework of the "new normal" rules in physical spaces, while preserving the positive aspects of the educational approach focused on social communication and interaction with the environment. The aim of this study is to point out the spatial arrangements in Reggio Emilia-inspired schools where interaction is not prevented despite the negative situations experienced during the global pandemic process.

*Bu çalışma, 19 Kasım 2020 tarihinde ReseArch'20 Uluslararası Mimarlık Araştırmaları Sempozyumu'nda genişletilmiş özet, sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, arifekoca@eskisehir.edu.tr

²Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, sevginaysuoruyasin@eskisehir.edu.tr

Atf için (to cite): Koca, A. ve Balkan, S. A. (2022). Küresel salgın koşullarında mekânsal düzenlemeler: Reggio Emilia okulları üzerinden geliştirilen bir öneri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 290-308.

Keywords: Reggio Emilia education concept, Covid 19 global pandemic, Preschool education spaces, Global pandemic and spatial arrangements, New normal and architecture

Paper Type: Research

Giriş

Okul öncesi dönemde eğitim alanları; çocukların bilgi edindikleri, yeni şeyler keşfettikleri, bireysel veya gruplar halinde yaratıcı etkinlikler gerçekleştirdikleri yerler olarak tanımlanmaktadır (Sanoff, Pasalar ve Hashas, 2003). Sameroff ve Chandler (1975) çocuğun gelişiminin sadece biyolojik özelliklerine bağlı olmadığını, fiziksel alanın da çocuk gelişimi üzerinde etkisi olduğunu savunmaktadır. Vygostky'e (1978) göre öğrenme, sosyal ve kültürel bir edimdir. Çocukların zihinsel gelişimi ve öğrenme süreci üzerinde dış çevre koşulları etkili olmaktadır (Piaget, 1962). Bu çevresel faktörler; çocuğun deneyimleyerek öğrenmesine katkıda bulunmaktadır. John Dewey (1996) ise en iyi öğrenme yolunun deneyim ve gözleme dayalı olduğunu savunmaktadır. Çocuğun somut deneyimler yaşayacağı ve iyi tasarlanmış materyallerle etkileşime geçmesine yardımcı olan fiziksel çevre oluşturulduğunda, üst düzey bir öğrenme gerçekleşmektedir (Montessori, 1976). İyi tasarlanmış bir fiziksel çevre, etkili öğrenme ortamları sunarak, çocukların diğer bireylerle etkileşim içinde olmalarına ve pozitif ilişkiler kurmalarına yardımcı olmaktadır.

Okul öncesi dönem, çocukların öğrenmeye en açık oldukları ve dünyayla etkileşime geçtikleri bir evredir. Okul öncesi çocuklarda geliştirilmesi gereken en önemli becerilerin, eleştirel düşünme becerisi ve yaratıcılık olduğu belirtilmektedir (Fernández-Santín ve Feliu-Torruella, 2020). Bu becerileri olumlu yönde etkileyecek unsurlardan birisi de okul ortamıdır. Çocukların çevreleriyle kurduğu ilişkiler onları yaşama hazırlamakla birlikte, davranış şeklini ve düşünme becerisini de etkilemektedir. Bu bağlamda, eğitim ortamlarının çocukların özgün ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmesinde önemli bir rol oynadığı görülmektedir (Fleith, 2000). Fiziksel çevrenin öğrenme üzerindeki etkilerinin yanı sıra, sınıf ortamlarında sunulan materyallerin çocukların düşünme becerileri üzerinde etkili olduğunu ifade eden çalışmalar da bulunmaktadır (Makhmalbaf ve Yi-Luen Do, 2007). Okul ortamında bulunan öğrenme materyalleri, çocuğun farklı düşünme becerisi kazanmasına ve bu düşüncelerini özgürce ifade etmesini sağlamasına katkıda bulunması bakımından oldukça değerlidir (Kemple ve Nissenberg, 2000). Tüm bu öğrenmeyi etkileyen durumlar göz önünde bulundurulduğunda; öğrencileri olumlu yönde etkileyecek fiziksel ortamı tasarlamak, öğrenmeyi teşvik eden malzemelerden yararlanmak ve etkinlikler kurgulamak önemli hale gelmektedir. Dolayısıyla yapının çevre ile olan ilişkileri, mekânsal organizasyonu ve eğitim müfredatının bir bütün olarak düşünüldüğü durumlarda, öğrenme ve gelişim açısından daha olumlu sonuçlar alınacağı söylenebilir.

Son yıllarda mimarlar, eğitim bilimciler ve birçok araştırmacı, öğrenme ortamlarının çocuk davranışları üzerinde büyük etkilere sahip olduğunu belirtmektedir. Mekânın fiziksel ve zihinsel gelişim üzerindeki etkisi yadsınmamaktadır. Okul öncesi eğitim mekânlarının çocukların yaratıcılıklarını ve eleştirel düşüncelerini teşvik edecek ortamları sunması gerekmektedir. Günümüz değişen ihtiyaçlarında, öğrenme ve öğretme yöntemlerinin değişiklik göstermesi ve gelişen teknolojilerin hayatımıza dâhil olmasıyla birlikte, eğitim ortamlarının fiziksel olarak nasıl olması gerektiği de farklılık göstermektedir. Çocukların kendini keşfetmek, becerilerini ortaya çıkarmak, özgürlük duygusunu tanımak ve aidiyet duygusunu güçlendirmek için mekânsal çevreyle etkileşime girdikleri yapılar ve bu yapıların kullanımları dikkatle ele alınmalıdır.

1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Okul öncesi dönemde çocuğun kişisel fikirlerine önem veren ve onu özerk bir birey olarak ele alan Reggio Emilia yaklaşımı; sosyal-yapılandırmacı ve eleştirel pedagoji kuramlarına uygun olarak eğitim vermeyi hedeflemektedir (Özalp ve İnan, 2020). 1945 yılından beri süregelen bu yaklaşımda araştırmalar, projeler, oyunlar ile birlikte kurgulanan eğitim

sürecinde çevre ile kurulan etkileşimin önemli bir rolü olduğu vurgulanmaktadır (Gandini, 1998). Yapararak, yaşayarak ve tecrübe edinerek öğrenmeyi hedefleyen bu yaklaşımı benimseyen eğitim kurumlarında, mekân da öğrenme sürecinin bir parçası olarak ifade edilmektedir. Fiziksel mekânların; eğitimci, aile ve çocuk arasında bağ kurmak üzere tasarlandığının altı çizilmektedir (Rinaldi, 1993). Bu konuyla ilgili literatür taraması yapıldığında, Reggio Emilia eğitim yaklaşımı ve okul öncesi dönem eğitimi ile ilgili araştırmalarda eğitim mekanının önemini belirttiği ancak, mekâna odaklanan yayınların ise sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Reggio Emilia ilhamlı okul öncesi eğitim mekânlarını Covid 19 küresel salgın süreciyle ilişkilendirerek ele alan bir çalışma olmadığı görülmüştür. Bu durum çalışmanın özgün yönünü oluşturmaktadır. Covid 19 küresel salgınının seyri göz önünde bulundurulduğunda, etkileşim odaklı okul öncesi eğitim kurumlarında problemler ortaya çıkabileceği öngörülmektedir. Çalışma kapsamında, salgın sürecinde bu eğitim mekânlarına yönelik düzenlemeler ve öneriler Reggio Emilia yaklaşımını benimseyen okullar üzerinden geliştirilerek değerlendirilmektedir. Önerilen düzenlemeler, diğer okul öncesi eğitim kurumlarına yönelik ileride yapılacak olan çalışmalar için de altlık oluşturabilecek nitelikte olması bakımından değerlidir. Bu çalışmanın araştırma sorusu ise mekânsal ve sosyal ilişkilerin, ortak alanların, çevre ile iletişimin çok önemli olduğu vurgulanan Reggio Emilia yaklaşımını benimseyen okulların; Covid 19 küresel salgını süresince temel prensiplerine zarar vermeden, çevre ve mekân ile kurulan ilişkileri de yok etmeden, yeni normal olarak tanımlanan sürece nasıl uyum sağlayabileceğidir.

Covid 19 küresel salgın süreci ile birlikte mekânlarla kurulan ilişkiler değişmekte, hijyen koşulları sebebiyle çeşitli önemler alınması ve mekânsal çözümler üretilmesi gerekli hale gelmektedir. Reggio Emilia yaklaşımında çevre-mekân ile kurulan etkileşim ve yapararak öğrenme süreci anlayışın özünü oluşturan prensiplerdir. Bu sebeple küresel salgın sürecinde Reggio Emilia yaklaşımını benimseyen okulların mekânsal kullanımlarında problematik noktalar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma; deneyim yoluyla, etkileşimli ve demokratik bir öğrenme metodolojisi kullanarak, öğrenci ile bağ kurulan Reggio Emilia eğitim yaklaşımı benimseyen okullarda, Covid 19 küresel salgın koşullarında etkili öğrenme ortamlarında meydana gelebilecek sorunları ortaya koyarak gerekli mekânsal düzenleme önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma, Covid 19 küresel salgını ile başlayan ve devam etmesi öngörülen yeni normal sürecinde, Reggio Emilia yaklaşımını benimseyen okulları bekleyen mekânsal problemleri ve çözüm önerilerini ele alan nitel bir araştırmadır. Bu yaklaşımı benimseyen eğitim kurumları (Reggio Emilia okulları dışında) Reggio Emilia ilhamlı okullar olarak ifade edilmektedir (Edwards, Gandini ve Forman 1998). Bu okullar yaklaşımın temel prensiplerini özümseyerek, bulunduğu toplumun ihtiyaçlarına uygun şekilde uyarlayarak bir eğitim modeli oluşturmaktadır. Çalışmanın yöntemi, araştırma sorusu doğrultusunda Reggio Emilia ilhamlı okullar üzerinden; yeni normal süreciyle birlikte problem oluşturabilecek noktalara işaret etmek, örnekler üzerinden incelemek, çözüm önerileri geliştirmek ve bu çözüm önerilerini görseller üreterek ifade etmektir. İncelemek ve öneri geliştirmek üzere seçilen yapılar şu kriterlere göre belirlenmiştir;

- Özgün ve esnek mekânlarıyla Reggio Emilia yaklaşımını doğru bir biçimde temsil edebilme,
- Önerinin güncelliğini korumak adına 2015 ve sonrası inşa edilme,
- Farklı bölgelerdeki durumları (Amerika, Meksika, İspanya ve İtalya) ortaya koyma,
- Mekânlar üzerinden öneriler oluşturabilmek için var olan mekânın çizimlerine, farklı perspektiflerden fotoğraflarına ulaşılabilme,
- Mimarlık alanından süreli/süresiz yayınlardan ve internetten bu yapılarla ilgili bilgi edinebilme

Bahsedilen bu kriterler sonucu English for Fun Flagship in Madrid, Kindergarten in Guastalla, Maple Street Preschool, Beelieve Preschool of Life okulları üzerinden incelemelerin gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Daha sonraki süreçte ise,

- Belirlenen okulların ortak alanları (etkinlik ve karşılaşma mekanları) ve özelleşmiş mekanları (atölyeler, yeme içme mekanları ve ıslak hacimler) içerecek şekilde üç farklı açıdan perspektifleri seçilmiştir.
- Seçilen perspektifler üzerinden Covid 19 küresel salgın sürecinde sosyal mesafe ve hijyen kuralları çerçevesinde sorun oluşturabilecek noktalar belirlenmiştir.
- Perspektifler yazarlar tarafından eskiz olarak ifade edilmiştir ve bu eskizler üzerinden problematik noktalara yönelik mekânsal çözüm önerileri üretilmiştir.
- Mevcut durumda mekânın kullanımında karşılaşılabilecek potansiyel problemler ve bu problemlere getirilen çözüm önerileri tablo halinde sunulmuştur.

Reggio Emilia ilhamlı okullar çocukların etkileşim halinde olduğu esnek mekân kurgularından meydana gelmektedir. Bu okulların kendine özgü mekânları, sosyalleşme ve etkileşim ortamı sunmaktadır. Çalışma kapsamında karşılaşma mekânları ve ortak avlular, geçiş mekânları, atölyeler ve etkinlik alanları depolama alanları, ıslak hacimler, yeme içme alanları bağlamında mekânsal çözüm önerileri geliştirilmiştir. Üretilen mekânsal öneriler strüktürel elemanlar, donatı elemanları, mekânsal bölümlenmeler/hareketli birimler, malzemenin kullanımı yönüyle değerlendirilmiştir. Mekânsal ve sosyal ilişkileri koparmadan daha sağlıklı ortamlar üretmek hedeflenmiştir.

2. Reggio Emilia Eğitim Yaklaşımı ve Temel İlkeleri

İtalya'nın Reggio Emilia kentinde, İkinci Dünya savaşı sonrası yaşanan yıkımla yeni bir okul inşa edilmek istenmesiyle birlikte Malaguzzi'nin katkılarıyla "Reggio Emilia Belediye Okulu" açılmıştır. Okulun açılmasına öncülük eden isim Malaguzzi; Piaget, Vygotsky, Bruner gibi kişilerin sosyal yapılandırmacılığa dair fikirlerinden etkilenerek yeni bir eğitim yaklaşımı geliştirmiştir (Edwards, Gandini ve Forman, 1998; New, 2007). Reggio Emilia eğitim anlayışında çocuklarla ilişki kurmanın yolunun, kalıplaşmış düşüncelerden sıyrılarak yenilikçi ve deneysel çalışmalar yapmak olduğu belirtilmektedir. Bu yaklaşım, yaratıcılığı tetiklemeyi hedeflediği gibi eleştirel düşünceyi de desteklemektedir (Kim, 2011). Özgür-esnek düşünen, araştırmacı ve hatalarının sorumluluğunu üstlenebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Reggio Emilia; çocukların nasıl öğrendikleriyle ilgilenen, aktif eğitim anlayışına sahip, yoğun etkileşimli ortamları destekleyen, eğitim bilimcilerin sosyal yapılandırmacılığa dayalı görüşlerini okul öncesi kurumlarda uygulayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım 9 temel ilkeye sahiptir.

Tablo 1. Reggio Emilia yaklaşımının temel ilkeleri

1.	Çocuk, lider olarak algılanmaktadır (Malaguzzi, 1994). Her çocuk doğuştan gelen, yetkin bir öğrencidir. Topluluğun bir parçası olan çocuklara; doğuştan yetenekli, kendini yönetebilir, dinlenebilir, üretebilir, güçlü ve değerli olduğu duygusu aktarılmaya çalışılmaktadır. Bu şekilde her çocuk çevresinde olup biteni araştırarak, inceleyerek, gözlemleyerek, merak ve ilgi duygusuyla kendi öğrenmesini gerçekleştirmektedir (Hendrick, 2004). Çocuğun yapabileceklerine odaklanan bir yaklaşım benimsenmektedir.
2.	Çocuk bir iş birlikçi (ortak) olarak algılanmaktadır (Hendrick, 2004). Çocukların birbirleri, aileleri, öğretmenleri ve toplumdaki diğer bireylerle etkileşim ve iş birliği içinde olması için ortam tasarımları sunan Reggio Emilia yaklaşımı; çocuğun gelişiminin desteklenmesi ve toplumdaki yeni kültürel değerler ve rolleri öğrenmesi açısından da oldukça önemlidir.
3.	Çocuk bir iletişimci olarak algılanmaktadır (Thornton ve Brunton, 2014). Çocuklar düşüncelerini sadece söyledikleriyle değil, aynı zamanda çizim yapma, boyama, rol yapma, oyun oynama, şarkı söyleme, dans etme, keşfetme ve problem çözme gibi günlük olarak gerçekleştirdikleri aktivitelerle de ifade etmektedir. Bu ifade şekilleriyle entelektüel gelişimleri desteklenmektedir. Çocukların yaptıkları aktiviteler sonucunda; araştırma yapması, sorgulaması, hayal etmesi ve yaparak öğrenmesi kendi ifade dillerinin oluşmasına yardımcı olmaktadır.
4.	Çevre, üçüncü öğretmen olarak görülmektedir (Gandini, 1998). Çocukların gelişimini desteklemek açısından, çeşitli materyallerle düzenlenen fiziksel çevre, yaratıcılığı ve iletişimi teşvik ederek; etkileşimi de destekler nitelikte olmalıdır. Ortamın iyi organize edilmiş olması, iyi bir öğretmene sahip olmakla eş değer olarak görülmektedir. Zengin bir ortam, çocukların farklı duyularına hitap ederek değerlendirme ve düşünme becerisine katkı sağlamakta, alanı özgür ve güvenli bir şekilde keşfederek öğrenmesine de yardımcı olmaktadır.
5.	Öğretmen bir ortak ve rehberdir (Rinaldi, 1993). Öğretmenler problemler tanımlayarak ve farklı projeler geliştirerek çocukların bu durumlara verdikleri cevaplar üzerinden yeni fikirler geliştirmektedir. Çocukları yakından gözlemleyerek, sorular yönelterek onların fikir ve düşünceleri hakkında bilgi sahibi olmaya çalışmaktadır. Bu doğrultuda çocukların öğrenme biçimlerini kavrayarak, eğitim ortamlarını düzenlemektedirler.
6.	Öğretmen aynı zamanda bir araştırmacıdır (Rinaldi, 1993). Çocuklarla ilgili gerekli bilgi-eyrakları oluşturmada ve ailelerle etkileşim kurmada görev almaktadır.
7.	Belgelendirme bir iletişim aracıdır (Gandini, 1998). Çocukların kendi çalışmalarının değerini anlamalarını sağlamak, gelişimleri hakkında aileleri bilgilendirmek ve öğretmenlerin onları daha iyi tanımalarına yardımcı olmak gibi birçok amaçla belgelendirme yapılmaktadır. Belgelendirme öğrenmeyi; kendilerine, ebeveynlerine ve öğretmenlerine görünür kılmamanın bir yolu olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda öğrenme deneyimleri ile ilgili, geniş bir araştırma ve arşivin oluşmasına da yardımcı olmaktadır.
8.	Aile, bir ortak olarak algılanmaktadır (Rinaldi, 1993). Çocuğun öğrenme deneyimlerine ve okul yaşantısına ailenin katılımı önemlidir. Reggio Emilia yaklaşımında aile, okulun önemli bir parçası olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2006). Çocukların öğrenimini desteklemeye ve ufkunu genişletmeye aile üyelerinin dâhil edilmesinin önemi vurgulanmaktadır.
9.	Organizasyon ve erişilebilirlik temel alınmaktadır (Thornton ve Brunton, 2014). Alan, çocukların ilgilerini çeken etkinlikleri keşfetmeleri ve yeni etkinlikler yaratmaları için yeterli özgürlüğü tanımaktadır. Reggio Emilia eğitim yaklaşımını benimseyen bu okullarda günlük etkinliklerin gerçekleştirilmesi, belgelendirilmesi ve çocukların değerlendirilmesi gibi konularda çok iyi bir organizasyon gerekmektedir.

Reggio Emilia yaklaşımının katı bir tutumu yoktur, içerik olarak genel amaçlardan ve ilkelerden meydana gelmektedir. Diğer eğitim yaklaşımlarına göre daha az kural içeren ve durumlara göre esneklik gösterebilen bir müfredatı takip ettiği söylenebilir. Çocukların haklarının, her şeyin merkezinde bulunduğu, mekânın ve çevrenin de öğrenme sürecine dahil olduğu ve ebeveynler-öğretmenler-çocukların kurduğu ilişkilerin çok önemsendiği bir anlayış söz konusudur (Thornton ve Brenton, 2014). Loris Malaguzzi zihnindeki çocuk imgesinin izole ve benmerkezci olmadığını, çocukların duygularını küçümsemenin ve onların fikirlerini dikkate almayan bir tavır sergilemenin doğru bir yaklaşım olmayacağını belirtmiştir. Güçlü, yetkin, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için geliştirilen yaklaşımın ve kurulan sosyal ilişkilerin belirleyici olduğunu söylemektedir (Penn, 1997). Bu eğitim anlayışında yetişkinler bir otorite olarak görülmek yerine, çocuklarla birlikte öğrenen ve onlarla birlikte düşünen-üreten kişiler

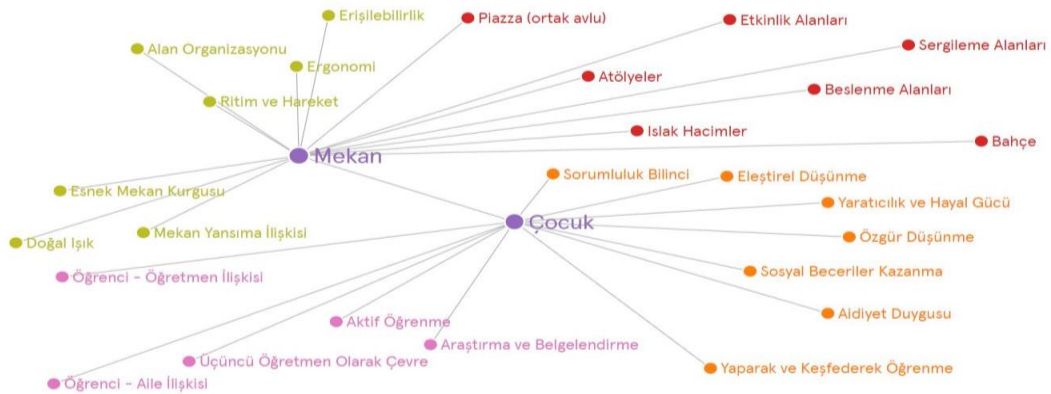
olarak ortak çalışmalar yürütürler. Yetişkinlerin iş birlikçi rolü üstlenmeleri; çocukların keşfetmeleri, kendi düşüncelerini ve öğrenme yollarını geliştirmeleri için teşvik edici ve yol gösterici olmaktadır.

Reggio Emilia yaklaşımını benimsemiş eğitim kurumlarında fiziksel çevrenin yanı sıra, sosyal çevre de çocukların eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır (Veale, 1992). Fiziksel, sosyal, bilişsel, etkili, yaratıcı ve rasyonel öğrenme ortamları sunan bu yaklaşım; güçlü, sorgulayan, araştıran çocuklar yetiştirerek, çocuk gelişimine katkıda bulunulması gerekliliğini esas almaktadır. Okul öncesi eğitim alanında ortaya çıkan Reggio Emilia yaklaşımında öğrenci odaklı, etkili öğrenme ortamları sunan, modern bir eğitim anlayışı benimsenmektedir. Bu eğitim yaklaşımında fiziksel çevre; çocukların eğitiminde önemli bir görev almakta ve üçüncül öğretmen olarak tanımlanmaktadır (Gandini, 1998). Fiziksel çevre, mekân ve donatılar, eğitimin bir parçası olarak düşünülmektedir.

3. Reggio Emilia Yaklaşımı ve Mekân İlişkisi

Reggio Emilia yaklaşımında sosyal çevrenin yanı sıra, fiziksel çevre ile etkileşim de çok önemli olduğundan; yapının nasıl tasarlandığı ve içeriği de eğitim yaklaşımıyla bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Ortak avlu (piazzas), karşılaşma mekânları ve atölyeler (atelier) gibi iletişimi arttıran, kullanıcıların birbiriyle ve mekânla etkileşimini güçlendiren bölümlerden oluşmaktadır. Bu mekânların nasıl organize edildiği, mimari açıdan olduğu kadar çocukların öğrenme biçimlerini etkilemesi yönüyle de önemlidir. Bu eğitim yaklaşımında çevre ile kurulan ilişki de müfredatın bir parçasıdır. İçinde bulunulan ortam bir eğitimci olarak tanımlanmaktadır. Loris Malaguzzi tarafından etkinlikleri teşvik etme, sosyalleşmeyi sağlama ve duyuşsal-bilişsel gelişime katkıda bulunma durumu sebebiyle mekânın ne kadar önemli olduğu vurgulanmaktadır. Mekânın tüm bu potansiyelleri çocukların esenlik ve güvenlik hissini güçlendirmektedir (Gandini, 1984). Büyük pencerelerle ve doğal ışıkla, dış mekân ile kurulan ilişkiyi her daim güçlü tutmak hedeflenmektedir. Katı sınırlarla ayrılan bölümler yerine; esnek, duruma göre küçük parçalar şeklinde de kullanılabilen, bütüncül bir mekân yaklaşımı söz konusudur. İç mekândaki yüzeyleri farklı renklere boyayarak, renklerin öğrenilmesi ve bu konudaki farkındalığın artırılması sağlanmaya çalışılmaktadır. Özetle hem doğal öğelerle hem de mekânsal ilişkilerle ve bileşenlerle, çocuklar duyuşsal olarak da uyarılarak öğrenme ortamları güçlendirilmektedir.

Görsel 1. Reggio Emilia eğitim yaklaşımında çocuk ve mekân ilişkisi (yazarlar tarafından üretilmiştir)

Reggio Emilia yaklaşımını benimseyen eğitim kurumlarının mekânları esnek mekân kurgusu ve etkileşim odaklı ortak alanları ile öne çıkmaktadır. Bu yönünün yanı sıra mekânlardaki bölümlerin özgün bir şekilde tasarlanması, yapılan çalışmaların panolarda sergilenmesi, doğal malzemeler içeren atölyelerinin bulunması gibi ayırt edici özelliklerinin olduğu da görülmektedir (Görsel 1). Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997)'a göre özgür bir eğitim ortamı, çocukların farklı malzemelerle çalışabilecekleri, fikirlerinin teşvik edilerek yaratıcılık ve

hayal güçlerini geliştirecek bir şekilde tasarlanmalıdır. Çocuğun değişen ve farklılaşan ihtiyaçlarını karşılayacak, çok yönlü gelişimini çeşitli uyarıcılarla destekleyecek öğrenme ortamlarının tasarlanması gerekmektedir (Bika, 1996). Regio Emilia eğitim yaklaşımına sahip okullar da çocuğun sosyal beceriler kazanmasına, hayal gücünü geliştirmesine, çevreyi tanınmasına, özgür düşünme ve sorumluluk bilinci edinmesine, yaparak ve deneyimleyerek öğrenmesine katkı sağlamaktadır (Görsel 1).

Bu eğitim yaklaşımını benimsemiş okulların giriş bölümü, bol güneş ışığı alacak biçimde tasarlanmıştır. Etkinlik alanları ise mekânın en önemli bölümlerinden biridir. Hem kendi başına bir bütün hem de küçük parçalara ayrılarak farklı etkinliklere imkân verebilecek potansiyelindedir. Katı sınırlarla ayrılmamış olması ile çocukların birbirlerini gözlemleyeceği ve etkileşimde kalabileceği bir ortam tarif edilmektedir. Bu alana ortak avlu (piazzza) adı verilmektedir (Bennett, 2001). Ortak avlu aynı zamanda diğer bölümlere açılan geçiş mekânıdır. Fakat sadece geçilip gidilen bir koridor olarak nitelendirmek doğru olmayacaktır. Yaşayan ve çocuklar tarafından aktif kullanılan, çalışmalar ve etkinlikler düzenlenen, projelerle beslenen ortak alan niteliğindedir.

Atölye bölümü ise çocukların projeler üzerinde çalışırken küçük gruplar halinde bir araya gelebileceği mekânlar olarak kurgulanmıştır. Bir laboratuvar ve stüdyo ortamının birleşimi olarak ifade edilebilecek “atelier” ismi verilen atölyelerde sanatsal etkinliklere yönelik birçok malzeme, çocukların fark edebileceği yükseklikte konumlandırılmış raflarda bulunmaktadır. Ayrıca, çocukların ürettikleri çalışmalar atölyede de sergilenmektedir. Bu mekânların yanı sıra; etkileşim ve deneyim odaklı bir eğitim anlayışı olması nedeniyle, bazı iletişimi sağlayıcı elemanlar da bu okulların olmazlarından (Hertzong, 2001). Örneğin panolar, tırmanılabilen dış duvarlar, oyunların bir parçası olan iç ve dış mekânın bazı bölümleri gibi. Alternatif alanlar ve etkinlikler sunarak çocukların farklı bakış açıları geliştirmesine olanak sağlayan bu alanlar, çocukların gelişimlerine destek olmanın yanı sıra, etkin öğrenme ortamları sunmaktadır (Temel, 2005). Bu panolar ve çocukların eserlerini sergileme durumu, kendilerini değerli hissetmeleri ve arkadaşlarıyla iletişim kurmaları için de önemlidir.

Reggio Emilia okullarında sınıflar da iletişimi güçlendirecek şekilde tasarlanmıştır. Farklı şekillerde kullanım alternatifleri sağlayabilen esnek mekânlardır. Hem küçük gruplarla hem de daha çok sayıda öğrenci ile çalışma ortamı oluşturulabilmektedir (Gandini, 1993). Bu mekânların yanı sıra ıslak hacimler, beslenme mekânları ve bahçe de bulunmaktadır. Çocukların beslenme alanları ise tıpkı ev ortamı gibi düzenlenmiştir (Borgia, 1991). Bu yaklaşımı benimseyen okulların diğer bir özelliği ise çeşitli yüzeylerde konkav ve konveks aynaların yer almasıdır (New, 1998; Pekdoğan, 2012). Bu aynalar çocukların kendilerini farklı açılardan izlemesini ve farklı hallerde gözlemlemesini sağlayarak, kişilik özelliklerinin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

4. Covid 19 Küresel Salgınıyla Gelen “Yeni Normal” Süreci

Koronavirüs damlacık yoluyla; bireyin öksürme, hapşırma ile ortaya çıktığı partiküllere diğer kişilerin temas etmesiyle bulaşan bir hastalıktır. Bu nedenle bulaşıcılığın önlenmesinde sosyal izolasyon, kişisel koruyucu ekipman kullanımı (maske, eldiven vb.) ve sosyal mesafeyi koruma (en az 1 metre) gibi insanların birbirleriyle temasını azaltacak önlemler alınması oldukça önem kazanmaktadır (WHO, 2020). İnsanlar arasındaki yakın temas, yüksek hareketlilik, sosyal etkileşimin olduğu alanlar enfeksiyonun hızla yayılmasına yol açan unsurlardır. Alınan önlemler incelendiğinde, kişisel tedbirlerin yanı sıra toplu bulunan mekânların kullanıcı ile ilişkisinin tekrar düşünülmesi gerekmektedir.

Covid 19 küresel salgınıyla birlikte bireyin sosyalleşme davranışında değişiklikler gözlemlenmektedir. Salgınla mücadelede alınan tedbirlerin aşama aşama kaldırılarak hayatın normale dönme aşamaları ‘yeni normal’ olarak tanımlanmakta ve bu süreçte, sosyal ilişkilerden aile ilişkilerine kadar olan her türlü etkileşimde, yeni bir davranış şekli geliştirilmesi zorunluluk

haline gelmektedir. Covid 19 küresel salgını, sağlık başta olmak üzere, yaşamın bütün boyutlarını etkilemekte; ekonomik, sosyal ve eğitim sistemleri üzerinde değişimler meydana getirmektedir. Küresel salgın süreciyle birlikte pek çok ülke yüz yüze eğitime ara vermiştir. Uzaktan eğitim yöntemiyle, öğrenmenin sürekliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Çocukların birbirleriyle ve çevresiyle etkileşim kurması, zihinsel ve fiziksel açıdan gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Sosyal ilişkilerinin gelişmesi, bireyin kendini keşfetmesi, becerilerini ortaya koyması ve yaratıcılığını artırması bakımından çocuk gelişiminde okul öncesi dönemi önemli bir rol oynamaktadır. Bu açıdan Covid 19 küresel salgın süresince; okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrenme ve öğretme ortamlarındaki yapılacak olan düzenlemeler, müfredat önerileri ve eğitim yaklaşımları geliştirmek gerekmektedir. Salgın süresince, çocukların bu durumu kavrayabilmesi ve değişen alışkanlıkların psikolojileri üzerinde olumsuz etkiler yaratmadan en doğru biçimde aktarılması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada öğrenme ortamlarına ve öğretmenlere büyük görev düşmektedir. Çocuğun küresel salgın sürecini kavraması için, sosyal mesafe ve sağlıkla ilgili uyulması gereken kuralları, öğrenme ortamlarında oyunlaştırılmış içerikler aracılığıyla aktarmak önemli bir hal almaktadır. Okul öncesi eğitim anlayışında çocuğun yaparak ve deneyimleyerek öğrenmesine katkı sağlayan Reggio Emilia eğitim yaklaşımını benimseyen okullar, çocukların birbirleriyle etkileşim içinde oldukları ortamlara, avlulara, karşılaşma mekânlarına ve esnek mekânsal düzenlemelere sahiptir. Covid 19 küresel salgın süresince, çocuğun sosyalleşme mekânlarında, ilişkileri koparmadan, daha sağlıklı ortamlar sunan fiziksel düzenlemeler yapılmalıdır. Yeni normal çerçevesinde ortam koşulları düşünülerek mekânsal düzenlemeler ve öneriler getirilmesi gerekmektedir.

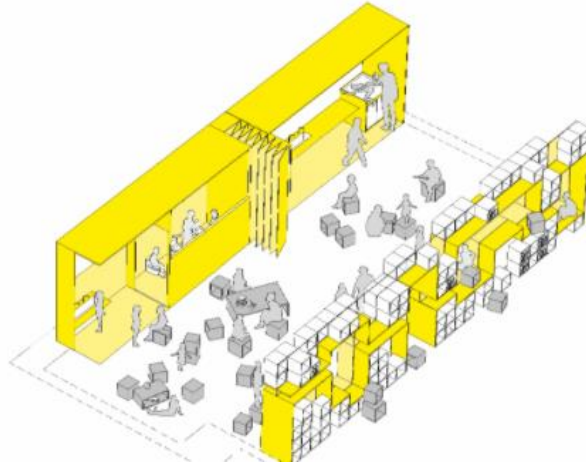
5. Küresel Salgın Koşullarında Mekânsal Düzenlemeler: Reggio Emilia Okulları Üzerinden Geliştirilen Bir Öneri

Geleneksel eğitim anlayışı yerine yapılandırmacı bir eğitim anlayışı benimseyen Reggio Emilia yaklaşımı; bireyin sosyalleşmesini, sanatsal düşüncüyü, yaratıcılığı ve hayal gücünü artıran, çocuğun yaparak öğrenmesine olanak sağlayan ortamlar sunmaktadır. Bu çalışma kapsamında, Reggio Emilia eğitim yaklaşımını benimsemiş ve kendine özgü sosyal mekânlara sahip olan okul öncesi eğitim kurumlarının fiziksel mekânları incelenmiştir. Ortak avlu, karşılaşma mekânları ve atölyeler gibi etkileşimi güçlendirmeyi hedefleyen mekânlara sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin sosyal becerilerini ve yaratıcılıklarını geliştirmeyi hedefleyen bu yaklaşımın prensiplerine zarar vermemek önemlidir. Bu çalışma kapsamında küresel salgın ortamıyla birlikte Reggio Emilia yaklaşımında meydana gelebilecek problemler ortaya konulmuştur. Bu probleme yönelik mimari çözüm önerilerinin geliştirildiği ve örneklerle desteklendiği nitel bir çalışmadır. Ayrıca üretilen çözüm önerileri, kavramayı kolaylaştırmak amacıyla görselleştirilmiştir.

5.1. English for Fun Flagship in Madrid, İspanya

Reggio Emilia yaklaşımını benimseyen, Madrid'de 2016 yılında inşa edilen English for Fun Flagship örneği, oyun ve öğrenme süreçlerini tartışan, çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü güçlendirmeyi hedefleyen bir okuldur. Oyun ve öğrenme sürecine dâhil olan tüm nesnelere depolanabileceği, üretilen çalışmaların sergilenebileceği ve çocukların da bunun parçası olduklarını hissedebilecekleri alanlar tasarlanmıştır. Sınıfın mekânsal sınırlarını belirlemek için duvar elemanları yerine, açılıp kapanabilen bölmeler yapılmıştır. Birden çok şekilde kullanılabilen genel bir modül önerisi sunulmuştur. Bu modül, farklı şekillerde kurgulanarak çocukların kullanacağı bir dizi yer tanımlamaktadır (URL 1). Yaşayan duvarın işlevi, çocukların kendilerine ait küçük alanlar oluşturmasının yanı sıra hem sınıfa hem de koridora bakan depolama ve sergileme alanları sağlamasıdır. Yalnızca dolaşıma izin veren koridorlar tasarlamak yerine; alana hizmet eden ortak bir zemin tasarlanmıştır. Ayrıca bu geçiş alanı, sınıflar arasındaki sınırları bulanıklaştırarak bütüncül mekân algısını güçlendirmektedir.

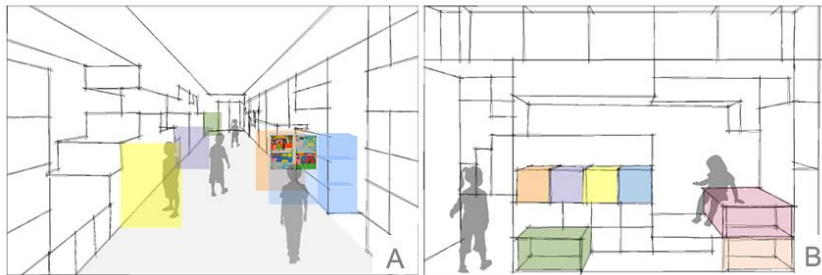
Görsel 2. English for Fun Flagship in Madrid, iç mekân görünümüleri

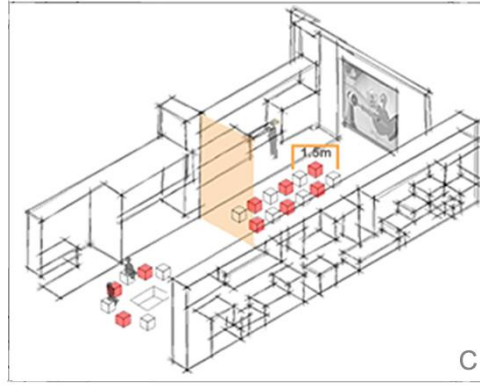

Kaynak: (URL- 1)

Covid 19 küresel salgını nedeniyle farklılaşan sosyalleşme durumlarının yeniden ele alınarak, mekânsal düzenlemelerin tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir. Çocuğun çevresiyle olan etkileşim durumu değişkenlik göstermekte, bu etkileşimlerin fiziksel mekâna yansıma şekillerinde farklılıklar meydana gelmektedir. Bu mekânlar üzerinden yapılacak olan düzenlemeler, sosyal mesafe kurallarına uygun bir şekilde yapılmalıdır. Esnek bir mekân anlayışına sahip bu okulun karşılaşma mekânında kontrolü sağlayıcı düzenlemeler önerilmiştir (Görsel 3a). Yönlendirmeler, kişisel oyun alan sınırları; şeffaf malzemeler ve donatı elemanları kullanılarak yeniden ele alınmıştır. Dolaşım alanları ise, şeffaf malzemeler kullanılarak kullanıcıların hareketlerine göre bölümlenmiştir. Oluşturulacak olan rotalar, bir oyun alanına dönüşerek etkileşimi kaybetmeden daha sağlıklı geçişlerin olduğu alanlar tanımlamaktadır (Görsel 3c). Karşılaşma mekânlarında ortak kullanılan materyallerin temizliği ve dezenfektasyonu belirli periyotlarla yapılmalıdır.

Görsel 3. English for Fun Flagship in Madrid, iç mekân için önerilen düzenlemeler

Esnek mekân içerisinde hareketli donatıların tasarıma dâhil edilmesi durumu, çocukların hayal gücünü geliştirmesi açısından olumluyken, küresel salgın sürecinde belirli kurallar çerçevesinde düzenlemeler yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Yapılan öneride hareketli donatı elemanları, farklı renkler ve dokular kullanılarak kişiselleştirilmiştir (Görsel 3b). Bu donatıların sık sık dezenfektasyonu sağlanarak dönüşümlü bir kullanım düzenlemesi yapmak gerekmektedir. Yapıdaki sergileme alanları bireylere özel tasarlanmış; malzeme, renk, doku gibi farklılıklarla birbirinden ayırt edilebilir şekilde bir düzenleme önerilmiştir (Görsel 3a). Karşılaşma alanında oluşturulan sergi rotasıyla birlikte hem çocukların kontrollü bir yönlendirmeye mekâna alınması sağlanmış, hem de giriş alanı daha tanımlı hale getirilmiştir. Ayrıca yapının bir parçası olarak tasarlanan, mevcutta bulunan hareketli donatı elemanlarının, sergi elemanlarında olduğu gibi, renk, doku ve malzeme farklılıklarıyla kişiselleştirilen depolama alanlarına dönüştürülmesi önerilmiştir (Görsel 3b). Öğrenme sürecinin aktif bir parçası olan çocuğun psikolojisini olumsuz etkilemeyecek şekilde küresel salgın ve yeni normal sürecini anlamasını sağlamak önemlidir. Bu bağlamda, kuralları ve düzenlemeleri oyunlaştırılmış içeriklerle, yaparak ve deneyimleyerek öğrenmelerini sağlayarak eğitimin bir parçası haline getirmek olumlu sonuçlar doğuracaktır.

5.2. Kindergarten in Guastalla, İtalya

Mario Cucinella Architects tarafından tasarlanan Kindergarten in Guastalla ise; eğitim alanları tasarımında, çocuğun çevresiyle etkileşiminin düşünüldüğü, iç ve dış mekân arasındaki kurgunun sağlandığı bir okuldur. Eğitim kurumunun mimari unsurları; mekân organizasyonu, malzeme seçimi, renkler, sesler, dokunsal öneriler çocuğun pedagojik gelişimi dikkate alınarak tasarlanmıştır. Bütüncül alan, genişleyip daralan bir karşılaşma mekânı niteliğindedir (URL 2). Taşıyıcı, ince ahşap çerçevelerden meydana gelmektedir. Strüktürün ince çizgileri, açıklıklar oluşmasına imkân sağlamaktadır. Bu durum, iç ve dış mekân arasındaki etkileşimi güçlendirmektedir. Ayrıca tümel mekân anlayışı, esnek mekânlar oluşmasına yardımcı olmakta ve iç mekânlar arasında kopukluk oluşmasını önlemektedir.

Görsel 4. Kindergarten in Guastalla, iç ve dış mekân görünümü

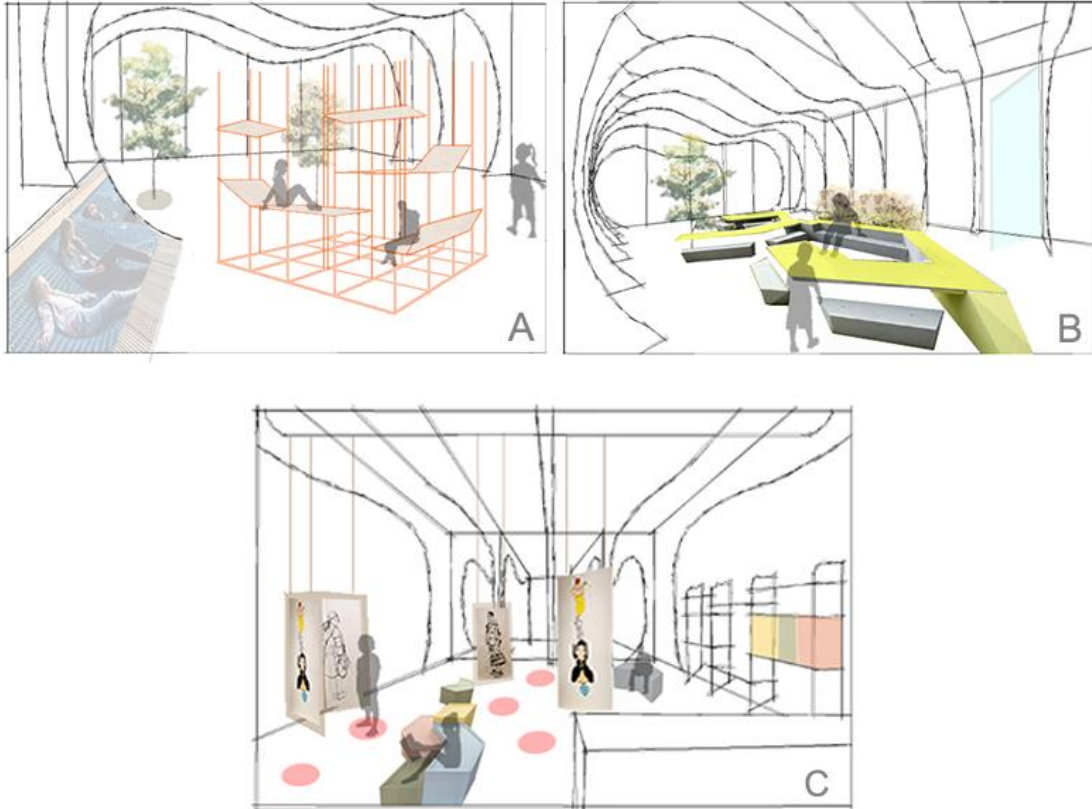

Kaynak: (URL- 2)

Küresel salgın süresince mekânın hava sirkülasyonunun sağlanması önemlidir. Binadaki şeffaf alanların optimum dağılımı aydınlatmaya yardımcı bir unsurken, havalandırmaya bir katkıda bulunmamaktadır. Şeffaf yüzeylerin bazı bölümlerde açılabilir olarak düzenlenmesi, yapının havalandırılmasına ve daha sağlıklı ortamlar sunmasına yardımcı olacaktır. Bu nedenle açılıp kapanabilen bir sistem önerilmiştir (Görsel 5b). Ortak mekânlar; sosyal mesafe kurallarına uyacak şekilde ve belirli standartlar çerçevesinde; yönlendiriciler, farklı malzemeler ve donatı elemanlarıyla yeniden düzenlenmiştir. Oyun alanlarında aktivite cepleri tanımlanarak, bireysel alan sınırları küresel salgın sürecine uygun hale getirilmiştir (Görsel 5a,5b).

Görsel 5. Kindergarten in Guastalla, iç ve dış mekân için önerilen düzenlemeler

Ortak alan için önerilen strüktürel eleman, farklı kotlarda etkileşimi kesmeden, sosyal mesafe kurallarına uygun bir buluşma-etkinlik mekânı tanımlamaktadır (Görsel 5a). Önerilen oturma-dinlenme-uzanma birimleri ise kendini temizleyebilen malzemeden üretilebilir. Gümüş, kalsiyum fosfat, titanyum dioksit katkılı antibakteriyel özellik taşıyan çeşitli malzemeler

kullanılabilir (Candemir, Beyhan ve Karaata, 2012). Reggio Emilia yaklaşımının önemli bir parçası olan öğrenci işlerinin sergilenmesi için salgın koşullarına uygun rotalar önerilmiştir (Görsel 5c). Ayrıca bu alanların bireyselleştirilerek, öğrenciler tarafından minimum temas edilen alanlara dönüştürülmesi planlanmıştır. Sınıflar ve laboratuvar arasındaki oyun ve etkileşim alanları doku, malzeme veya renk kullanılarak bölümlere ayrılmaktadır.

5.3. Maple Street Preschool, Amerika

BFDO Architects + 4Mativ Design Studio tarafından tasarlanan, Maple Street Preschool, sosyal toplanma alanlarına vurgu yapan bir tasarımdır. Büyük sürgülü bölmeler, çok amaçlı mekanlar ve çatıdaki yarı açık aktivite alanı grup çalışmalarına olanak sağlayan etkileşim ortamları sunmaktadır. Merkezde yer alan, mutfağı çevreleyen çok amaçlı alan, beslenme ihtiyaçlarının karşılandığı ve günlük toplantıların yapıldığı bir mekândır. Yapının giriş kısmında bulunan resepsiyon bölümü ebeveynleri karşılamakta ve çocuklara yönelik bir oyun alanı tanımlamaktadır (URL 3). Kapılar açıldığında etkinlikler için tümel bir mekân oluşmaktadır. Islak hacimler, öğretmenlerin denetleyebilmesi için sınıf alanlarının içine yerleştirilmiştir. Ayrıca, dış duvarlarında birbirine bağlı oyun lavaboları bulunmakta, bu bölümü kaplayan malzeme, mekânsal farklılığın vurgulandığı bir alan tanımlamaktadır.

Görsel 6. Maple Street Preschool, iç ve dış mekân görünümüleri

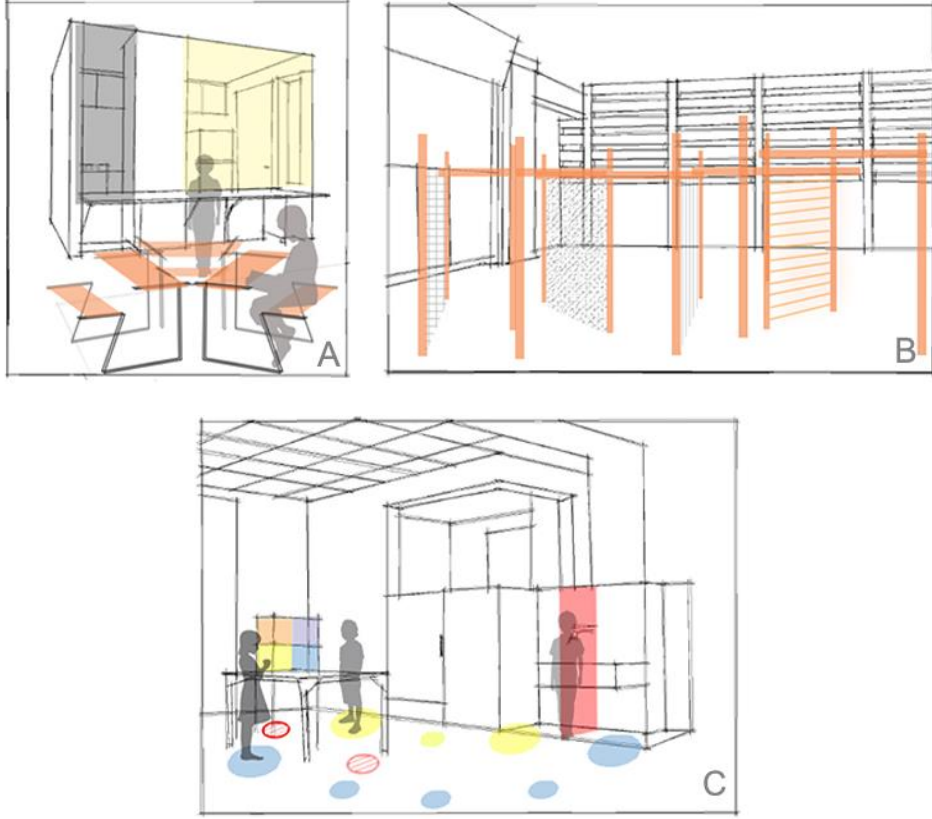

Kaynak: (URL- 3)

Küresel salgın süresince çocuğun çevresiyle etkileşimde olduğu girişler, karşılaşma mekânları, ıslak hacimler, beslenme alanları göz önünde bulundurularak düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Beslenme alanlarında donatı elemanları veya yönlendiricilerle ayrılmış yeterli sirkülasyona sahip rotalar oluşturularak, sosyal mesafe kuralları dâhilinde öneriler geliştirilmiştir. Üretilen donatı elemanları çocuklar arasındaki etkileşimi kesmeden gerekli sosyal mesafeyi sağlayarak, bireysel alanlar tanımlamaktadır (Görsel 7a). Ortak kullanılan materyallerin dezenfektasyonu sağlanmalıdır. Islak hacimlerde de yeterli sosyal

mesafe sağlanmaya çalışılmış, oyun lavaboları arasında şeffaf bölücüler tasarlanmıştır (Görsel 7c).

Görsel 7. Maple Street Preschool, iç ve dış mekân için önerilen düzenlemeler

Küresel salgın koşullarıyla birlikte yapıların açık alanları daha aktif bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Çatıdaki yarı açık oyun alanı, iyi havalandırılabilen bir mekân olması sebebiyle etkinliklerin bir parçası haline getirilmiştir. Üretilen strüktürel elemanlar, çocukların belirli kurallar çerçevesinde birbirleriyle etkileşime geçecekleri yarı açık ve açık alanlar; donatı elemanları, çeşitli yönlendirmeler veya dolaşım rotaları tanımlamaktadır (Görsel 7b).

5.4. Believe Preeschool of Life, Meksika

Believe Preeschool of Life, 2018 yılında, Guadalajara Mexico’da, 3Arquitectura ve Estudio Fernanda Orozco tarafından tasarlanmıştır. Eğitim sistemi olarak ise Reggio Emilia’nın pedagojisi tercih edilmiştir. Bu yaklaşımın etkileşimli ve deneyim odaklı tutumu, mekânın dinamikleriyle de birleştirilerek farklı bir eğitim ortamı oluşturulmuştur. Doğa ile kurulan bağı güçlenmeyi hedefleyen bir yaklaşım söz konusudur. Çocukların oyun oynamasına ve dinlenmesine olanak tanıyacak büyük bir bahçe tasarlanmıştır. Ayrıca büyük bir boşluk tanımlayan merkezi örtü, yarı açık bir toplanma ve etkinlik alanı tanımlamaktadır. Derslikler bu merkezi boşluk etrafında yer almaktadır (URL 4). Tüm bu mekânsal düzenlemelerin yanı sıra donatı elemanları da çocukların ergonomilerine ve büyüme aşamalarına uygun olarak tasarlanmıştır. Mekândaki sabit ve hareketli donatılar farklı renklerde üretilmiştir.

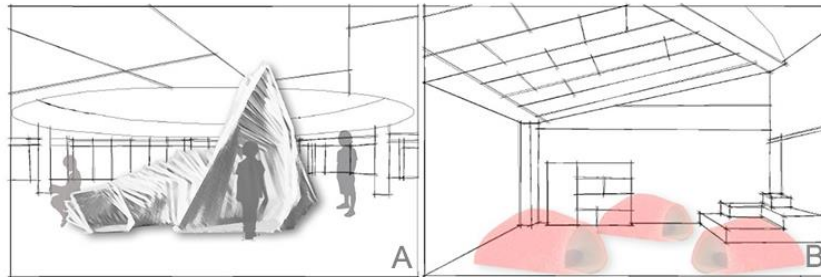
Görsel 8. Beelieve Preschool of Life, iç ve dış mekân görünüşleri

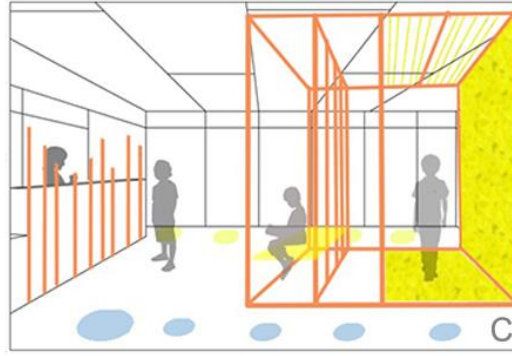

Kaynak: (URL- 4)

Reggio Emilia yaklaşımını benimseyen okulların belirleyici özelliklerinden biri olan ortak avlu bölümünün merkeze yerleştirilmiş yarı açık bir mekân olması, salgın döneminde kullanım için büyük bir avantaj sağlamaktadır. Doğal havalandırma ve aydınlatma imkânı, daha sağlıklı bir ortam oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Avlunun daha verimli kullanılması için strüktürel bir eleman önerilmiştir (Görsel 9a). Bu eleman, farklı eylemlerle (oturma, dinlenme, uzanma vs.) sosyal mesafe kurallarına uygun bir biçimde, yarı açık bir alanda etkinliklerin yapılmasına imkân vermektedir. İç mekânın donatılarla bölümlere ayrılması, fakat bir yandan da mekânların bütüncül bir anlayışla ele alınması, çocukların gelişimi açısından olumlu bir özellik olarak değerlendirilmektedir. Bu bölümlenme durumu, salgın döneminde de öğrencilerin birbirleriyle etkileşimi kaybetmeden, sosyal mesafesini korumasına imkân tanımaktadır. Bu bağlamda iç mekâna kişiselleştirilmiş aktivite cepleri önerilmiştir (Görsel 9b). Giriş bölümü yönüyle değerlendirildiğinde ise bir hazırlık mekânı olduğu görülmektedir. Bu hazırlık mekânına küresel salgın koşullarına uygun dezenfeksiyonu sağlayıcı alanlar tanımlanmıştır (Görsel 9c).

Görsel 9. Beelieve Preschool of Life, iç ve dış mekân için önerilen düzenlemeler

Çalışma kapsamında, English for Fun Flagship in Madrid, Kindergarten in Guastalla, Maple Street Preschool, Beelieve Preeschool of Life okullarının mevcut durumları ortaya konulmuştur. Küresel salgın koşullarında bu mevcut duruma dair mekânsal düzenlemeler önerilmiştir. Mevcut durum ve yapılan öneriler bir tablo haline getirilmiştir.

Tablo 2. Reggio Emilia eğitim yaklaşımını benimseyen okulların mevcut mekânsal durumu ve bu mekânlara dair geliştirilen öneriler

Küresel Salgın Koşullarında Mekânsal Düzenlemeler: Reggio Emilia Okulları Üzerinden Geliştirilen Bir Öneri		
Mevcut Durum	Öneriler	
English for Fun Flagship in Madrid	Mekân algısını güçlendirecek ortak bir boşluk tanımlanması, bu boşluğun da modüller ile parçalanarak farklı durumlara göre şekillenebilir olması	Hareketli donatılar, belirli yönlendirmelerle sosyal mesafe kurallarına uyacak şekilde düzenlenmiştir. Donatı elemanları antibakteriyel malzemelerle üretilmesi önerilmiştir. Dolaşım alanları için yönlendiricilerle karşılıklı etkileşimi kaybetmeden, mesafe kuralları çerçevesinde bir geçiş alanı oluşturulmuştur.
	Çocukların, kişisel eşyalarını muhafaza etmek için depolama alanlarına sahip olması	Depolama alanları kişiye özel tasarlanmıştır.
	Karşılaşma mekânları ve ortak avluların aynı zamanda sergileme mekânı olarak kullanılması	Hijyeni korumak adına bireysel sergileme alanları tasarlanmıştır. Dolaşım için kontrollü rotalar önerilmiştir.
Kindergarten in Guastalla	Strüktürün imkânları sayesinde tümel bir mekân anlayışı bulunması	Sosyal mesafe kurallarına uygun olarak, etkileşimi koparmadan mekânsal bölünmeler düzenlenmiştir. Oyun alanlarına sosyal mesafe kurallarına uygun donatı elemanları tasarlanmıştır.
	Strüktürel durumun doğal ışık ile aydınlatmaya yardımcı olması	Şeffaf yüzeyler bazı bölümlerde açılabilir olarak düzenlenmiştir.
	Etkinlik mekânları dâhilinde, beslenme alanları bulunması	Beslenme ve etkinlik alanlarında yeni normal çerçevesinde, sosyal mesafe kurallarına uygun donatı elemanları tasarlanmıştır.
Maple Street School Preschool	Sürgülü kapılarla ayrışabilen, bütüncül bir mekân tanımlanması	Mesafe kuralları çerçevesinde, dolaşım rotası yönlendirici elemanlarla düzenlenmiştir.
	Islak hacimlerin, öğretmen gözetimli olması açısından sınıfların içinde konumlandırılması	Lavabolar, sosyal mesafe kuralları çerçevesinde şeffaf bölmelerle ayrılıp kişiselleştirilmiştir.
Beelieve Preeschool of Life	Büyük bir boşluk tanımlayan merkezi örtü etrafında toplanma ve etkinlik alanı oluşturması	Doğal havalandırmaya sahip yarı açık avlunun etkinliklere daha çok dâhil edilerek salgın döneminde kullanımı arttırılmıştır.
	Doğal havalandırma ve aydınlatma imkânı sağlaması	
	Doğa ile kurulan bağı güçlendirmeye çalışması	
	Donatı elemanlarıyla etkileşimli oyun alanları tanımlıyor olması	Donatı elemanlarıyla, sosyal ilişkileri koparmadan, daha kontrollü ve salgın koşullarına uygun düzenlemeler yapılmıştır.

Reggio Emilia eğitim yaklaşımını benimsemiş kurumların mekânları incelenerek problematik olabilecek noktalar saptanmıştır. Çocukların yoğunlaştığı sosyal mekânlara yönelik düzenleme önerileri getirilmiştir. Toplanma alanları sosyal mesafe kurallarına uygun bir şekilde tasarlanmıştır. Bireylerin sosyal mesafe kurallarını kavrayabilmeleri için; donatı elemanları kullanılarak yönlendirme, kişisel oyun ve karşılaşma mekânlarında kurallara uygun şeffaf bölmeler tasarlanmıştır. Uygulamalı öğrenmeyi ve sosyal katılımı da etkilemeyecek şekilde çözüm önerileri geliştirilmiştir. Atölyelerde kişisel alanlar, şeffaf duvarlar aracılığıyla bölünmüş; karşılaşma noktalarında sosyal mesafeye uygun alanlar tasarlanmış, ortak kullanılan materyallerin kullanım şekli, temizliği ve etkinliklerin nasıl gerçekleştirileceği konusuna çözüm önerileri getirilmiştir. Bütün mekânsal düzenlemeler sosyal anlamda da çocukların birbiri ve çevresiyle etkileşimine engel olmadan yapılmıştır. Giriş çıkışlar yeniden düşünülmüş ve kullanıcıların mekâna girmeden önce dezenfekte olmalarını sağlayacak birimler oluşturulmuştur. Beslenme ihtiyacının karşılanması için ise koordineli ve entegre bir yaklaşım geliştirilmiştir. Bireylerin birbiri ile en az temas halinde olacağı, yeterli sirkülasyon alanına sahip mekânsal düzenlemeler ve donatı tasarımları önerilmiştir. Reggio Emilia eğitim yaklaşımında çocukların çalışmalarının sergilenmesi de büyük önem taşımaktadır. Sergi panoları hijyen açısından sorun oluşturmaması için kişiye özel tasarlanmıştır. Sergi alanları için kontrollü bir rota önerisi geliştirilmiştir.

Sonuç

Okul öncesi dönemde çocukların birbirleri ve çevresiyle etkileşime geçmesi, çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimini desteklemektedir. Yapma ve deneyimleme yoluyla öğrenmeleri, onların yaratıcılığını, eleştirel düşünme becerisini ve hayal gücünü geliştirmektedir. Covid 19 küresel salgın süresince alınan önlemler nedeniyle, fiziksel paylaşım ortamları git gide azalmaktadır. Küresel salgın durumu ve değişen alışkanlıkların çocukların psikolojilerini olumsuz etkilememesi için, sağlıkla ilgili uyulması gereken kuralları oyunlaştırılmış içerikler aracılığıyla aktarmak gerekmektedir. Okul öncesi yaş grubundaki öğrencilerin küresel salgın durumunu algılaması ve gün içerisindeki eylemlerini bu duruma göre güncelleyerek alışkanlık haline getirmesinde, anlatma yöntemi çok önemli hale gelmektedir. Çocukların günlük rutinlerinde yapmaları gereken uygulamaları, kişisel alan ve malzeme kullanımlarının nasıl olması gerekliliği sorgulanmalıdır. Alınması gerekli önlemlerin ve virüsle ilgili yaşa uygun bilgilerin de müfredata eklenerek, çocukların içinde bulunulan durumu doğru kavraması kolaylaştırılmalıdır.

Küresel salgın koşullarında riski azaltmak için yapılabilecek en doğru çözümlerden birisi, mimari mekânda yapılacak olan düzenlemeler ile alışkanlıkların farklılaştırılmasıdır. Çocukların çevresiyle etkileşim içinde olmasını değerli bulan ve bu çerçevede mekânlar barındıran Reggio Emilia eğitim anlayışını benimseyen okulların, küresel salgın durumunda riskli olabileceği öngörülmektedir. Çalışmada, mevcut mekânlara temizlik ve sosyal mesafe kurallarına göre yeni düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemelerin çocukların sosyal ilişkilerini koparmadan ve iletişim ortamını bozmadan yapılması hedeflenmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında farklı pedagojik yaklaşımlara sahip okullarda da, etkileşim mekânları oldukça önemlidir. Diğer okul öncesi eğitim yaklaşımlarında da (Montessori, Waldorf, High/Scope, Bank Street gibi) yeni normal çerçevesinde farklı mekânsal öneriler geliştirilmesi gerekmektedir. Covid 19 küresel salgını ve sonrasındaki süreç henüz sonuçlanmadığı için getirilen çözüm önerileri sosyal mesafe ve hijyen kuralları çerçevesinde oluşturulmuştur. Sonraki süreçlerde salgının seyirinin değişimine göre farklı öneriler de geliştirilebilir. Bu çalışma kapsamında mevcut durum üzerinden en hızlı ve pratik çözümler üretilmiştir. Önerilen düzenlemeler, diğer eğitim kurumları için de çeşitli potansiyeller barındırmakta ve sonraki araştırmalar için bir zemin oluşturmaktadır. Salgın sürecinde, doğru mekânsal düzenleme önerileri getirmek salgının yayılmasını önleme konusunda çok etkilidir. Yaşanılan Covid 19 salgını süreci temizlik, mesafe ve hijyen kurallarının ne kadar önemli olduğunu göstermiş, bundan sonraki süreçte de üretilen mimari mekanlarda bu kuralları göz önünde bulundurmanın

gerekliliğini ortaya koymuştur. Özellikle eğitim kurumları gibi kamusal alanlar üretilirken, afet ve salgın gibi durumlar da gözetilerek tasarımlar yapılması önemlidir. Bu konuda mimarlara önemli görevler düşmektedir.

Kaynakça

- Aslan, E. Aktan, E. ve Kamaraj I. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem-çözme becerisi üzerindeki etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 37-48.
- Bennett, T. (2001). Reactions to Visiting the Infant-Toddler and preschool centers in Reggio Emilia, Italy. *Early Childhood Research and Practice*, 3(1), 2-9.
- Bika, A. (1996). Defining elements in the planing of early childhood (clasrooms) as parameters in the development and education of the child. *6 th Europen Conference on the Quality of Early Childhood Education*. September, 1-4, Lisbon.
- Borgia, E. (1991). Impressions of Reggio Emilia.
- Candemir, B., Beyhan, B. ve Karaata, S. (2012). *İnşaat Sektöründe Sürdürülebilirlik: Yeşil Binalar ve Nanoteknoloji Stratejileri*. İstanbul: İMSAD ve TÜSİAD, 55-79.
- Dewey, J. (1996). *Demokrasi ve eğitim: eğitim felsefesine giriş*. Democracy and education: an introduction to the philosophy of education]. Translator: T. Yılmaz. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Fernández-Santín, M., ve Feliu-Torruella, M. (2020). Developing critical thinking in early childhood through the philosophy of Reggio Emilia. *Thinking Skills and Creativity*, 37.
- Fleith, S. D. (2000). Teacher and student perceptions of creativity in the classroom environment. *Roeper Review*, 22(3), 148-153.
- Gandini, L. (1984). Not Just Anywhere: Making Child Care Centers into "Particular" Places. *Beginnings*. 4, 17-20.
- Gandini, L. (1993). Fundamentals of the Reggio Emilia approach to early childhood education. *Young children*, 49(1), 4-8.
- Gandini, L. (1998). Educational and caring spaces. In C. Edwards, L. Gandini, and G. Forman (Eds.), *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach-advanced reflections*. Greenwich: Ablex Publishing Corporation.
- Gandini, L., Forman, G., ve Edwards, C. P. (1998). *The Hundred Languages of Children: The Reggio Emilia approach-advanced reflections*. Ablex Publishing Corporation.
- Hendrick, J. (2004). *Next steps toward teaching the Reggio way: Accepting the challenge to change*. Prentice Hall. New Jersey.
- Hertzong, N.B. (2001). Reflections and Impressions from Reggio Emilia: "It's Not About Art!". *Early Childhood Research and Practice*, 3(1), 2-10.
- Kemple, K. M. ve Nissenberg. S. A. (2000). Nurturing creativity in early childhood education: families are part of it. *Working with Families Early Childhood Education Journal*, 28(1), 67-71.
- Kim, K. H. (2011). The creativity crisis: The decrease in creative thinking scores on the Torrance Tests of Creative Thinking. *Creativity research journal*, 23(4), 285-295.
- Makhmalbaf, A. ve Yi-Luen, Do E. (2007). Physical environment and creativity: Comparing children's drawing behavior at home and at the bookstore. *International Assoc Lation Of Societies Of Design Research The Honkong Polytechnic University*, 1-22.

- Malaguzzi, L. (1994). Your image of the child: Where teaching begins. *Child Care Information Exchange*, 52-52.
- Montessori Jr, M. M. (1976). Education for Human Development: Understanding Montessori.
- New, R. S. (2007). Reggio Emilia as cultural activity theory in practice. *Theory into practice*, 46(1), 5-13.
- Özalp, T. ve İnan, H.Z. (2020). Türkiye’de Reggio Emilia yaklaşımı temelli uygulamalar yapan okullardaki öğretmenlerin deneyimleri: bir olgu bilim çalışması. *Ekev Akademi Dergisi*, 83, 615-646.
- Öztürk, Ş. (2006). Avustralya ‘da New South Wales erken çocukluk eğitimi programı: bir Reggio Emilia örnekleme. *İzmir On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 30-38.
- Pekdoğan, S. (2012). Reggio emilia yaklaşımı üzerine bir çalışma. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 237-246.
- Penn, H. (1997). *Comparing nurseries: Staff and children in Italy, Spain and the UK*. SAGE.
- Piaget, J., (1962). *Play, Dreams and imitation in childhood*, New York, W. W. Norton and Company.
- Rinaldi, C. (1993). The emergent curriculum and social constructivism. *The hundred languages of children: The Reggio Emilia approach to early childhood education*, 101-111.
- Sameroff, A. J., ve Chandler, M. J. (1975). Reproductive risk and the continuum of caretaking casualty. *Review of child development research*, 4, 187-244.
- Sanoff, H., Pasalar, C., ve Hashas, M. (2003). School Building Assessment Methods. National Clearinghouse for Educational Facilities. Washington, DC.
- Temel, Z. F. (2005). Okul öncesi eğitimde yeni yaklaşımlar. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 65, 37-43.
- Thornton, L., ve Brunton, P. (2014). *Bringing the reggio approach to your early years practice*. Routledge.
- Veale, A. (1992). Making meaning with eyes and hands.
- Vygotsky, L. S. (1980). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- World Health Organization (2020). Modes of transmission of virus causing COVID-19: implications for IPC precaution recommendations <https://www.who.int/news-room/commentaries/detail/modes-of-transmission-of-virus-causing-covid-19-implications-for-ipc-precaution-recommendations> (Erişim Tarihi: 01.07.2020)
- URL 1: English for Fun Flagship in Madrid İç Mekân Görünümleri. https://www.archdaily.com/801563/english-for-fun-flagship-in-madrid-lorena-del-rio-plus-inaqui-carnicero?ad_source=search&ad_medium=search_result_all (Erişim Tarihi: 01.08.2020)
- URL 2: Kindergarten in Guastalla İç ve Dış Mekân Görünümleri. https://www.archdaily.com/775276/nido-dinfanzia-a-guastalla-mario-cucinella-architects?ad_source=search&ad_medium=search_result_all (Erişim Tarihi: 03.08.2020)
- URL 3: Maple Street Preschool, İç ve Dış Mekân Görünümleri. https://www.archdaily.com/909429/maple-street-school-preschool-bfdo-architects-plus-4mativ-design-studio?ad_source=search&ad_medium=search_result_all (Erişim Tarihi: 04.8.2020)

URL 4: Beelieve Preschool of Life, İç ve Dış Mekan Görünümleri.
<https://www.archdaily.com/919347/beelieve-preschool-of-life-estudiofernandaorozco>
(Erişim Tarihi: 05.08.2020)

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini yazar(lar) beyan eder. Aksi bir durumun tespiti halinde Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

ARAŞTIRMACILARIN MAKALEYE KATKI ORANI BEYANI

1. yazar katkı oranı : %50
2. yazar katkı oranı : %50